

že žalobci jest ponecháno na vůli, vzdáti se nároku oproti tomu kterému ze žalovaných, neboť, stalo-li se takové vzdání snad ve prospěch soudce, nemůže se tak státi na úkor státu, jehož postižního práva se nedotýká; ostatně lze úplně ponechati stranou otázku, zda erár musí či nemusí si dáti líbiti takovou disposici s předmětem sporu, kterouž jeho odpůrné ručení stává se primérním.

Kromě toho zamítl soud návrh na vydání rozsudku pro zmeškání, shledav, že o žalobním nároku byla již v jiném sporu rozepře zahájena a konečně, ježto shledal žalobu neopodstatněnou.

N e j v y š š í s o u d zrušil napadené usnesení a vrátil věc prvému soudu, by o návrhu znova rozhodl bez ohledu na uplatněné zamítací důvody.

D ů v o d y:

Neprávem má procesní soud v napadeném usnesení za to, že při syndikátní žalobě, již někdo domáhá se náhrady škody jak na soudcích tak i na státu, jde o společenství v rozepři mající účinky Šu 14 c. ř. s. Zákon ze dne 12. července 1872, čís. 112 ř. zák. nepraví toho výslovně, ač připouští žalobu i proti státu jako rukojmí a plátcí, ale ani z toho nelze vyvoditi, že by účinky rozsudku vztahovaly se na všechny spolčeníky v rozepři. To platí zejména v tomto případě, kde je žalováno několik soudců, z nichž každý podle tvrzení žaloby dopustil se zavinění jiným způsobem. Nehledě k tomu, že žalobce může upustiti od žaloby vzhledem k některému z nich, anebo vzdáti se žalobního nároku, anebo že některý ze žalovaných může uznati žalobní nárok, může býti soudem uznáno i na zavinění jen některého z nich, takže ohledně každého žalovaného může dojiti k jinému rozsudku. Není proto právní poměr, vyplývající z uvedeného zákona, překážkou, by nebyl vydán rozsudek pro zmeškání proti některému ze spolužalovaných. Tím méně obстоjí ostatní důvody procesního soudu. Zahájení rozepře může míti jedině ten účinek, že žaloba musí býti odmítnuta (§ 233 c. ř. s.), nemůže však býti důvodem pro zamítnutí návrhu na vydání rozsudku pro zmeškání, čímž zůstává žaloba nevyřízena. Totéž platí i pro případ, že žaloba je pochybena, neboť k této okolnosti může soud přihlídnouti teprve při rozhodnutí o žalobě, jež děje se rozsudkem, při čemž uvažuje soud, zda anebo jak dalece je žaloba odůvodněna.

Čís. 4161.

Odpůrčí řád.

Za zákonných podmínek lze i mimo úpadek odporovati zajištění pravé pohledávky. Není třeba, by úmysl dlužníkův přímo směřoval ku zkrácení věřitele, nýbrž stačí vědomí dlužníka, že právním jednáním zkracuje věřitele. Není třeba, by fraudulentní úmysl dlužníkův vztahoval se právě na odporujícího věřitele, nýbrž stačí, vztahuje-li se vůbec na věřitele, ať určité nebo neurčité, přítomné neb i budoucí, na všechny nebo jen na některé.

(Rozh. ze dne 17. září 1924, Rv II 445/24.)

Podle dluhopisu ze dne 13. června 1922, vydaného Arnoškou J-ovou, vloženo bylo téhož dne na její dům č. p. 25 právo zástavní za pohledávku 55.000 Kč s přísl. jejího otce, nynějšího žalovaného Arnošta D-a. Žalobci příslušela proti Arnoštce J-ové vykonatelná pohledávka kupní ceny za zboží, dodané v době od 11. srpna do 9. září 1922, ve zbytkové částce 4045 Kč 95 h s přísl., pro kterou vloženo bylo vnučeně právo zástavní na týž dům, ale až 26. června 1923. Na jmění Arnošky J-ové byl dne 5. ledna 1923 vyhlášen úpadek, který však dne 16. května 1923 z důvodu, že náklady řízení nejsou kryty, podle §u 166 odst. 2 konk. ř. byl zrušen. Žaloba na Arnošta D-a, by bylo uznáno právem, že na nákladě dluhopisu ze dne 13. června 1922 provedené zastavení domu čís. 25 ve prospěch pohledávky žalovaného 55.000 Kč s přísl. a knihovní vklad práva zástavního ve prospěch této pohledávky na onom domě jsou vůči žalobci ohledně jeho pohledávky 4045 Kč 25 h s přísl. odporovatelný a bezúčinný, že žalovaný jest povinen to uznati a pohledávce žalobcově 4045 Kč 95 h s přísl. povolití přednost před svou pohledávkou 55.000 Kč s přísl., jinak že toto postoupení přednosti se stane na základě rozsudku — byla o b ě m a n i ž š í m i s o u d y zamítnuta. O d v o l a c í s o u d uvedl mimo jiné v d ů v o d e c h: Po právní stránce jest spornou otázka, zda zajištění nebo zaplacení po právu pozůstávající pohledávky lze odporovati i mimo úpadek. Judikatura to po většině popírá a odůvodňuje to souhlasně s jinými zastanci tohoto náhledu tím, že jak ve starém odpůrčím zákonu ze dne 16. března 1884, čís. 36 ř. zák., tak i v novém úpadkovém řádu byla odporovatelnost právních jednání tohoto druhu samostatně upravena a to jen pro případ úpadku (§§ 5, 6 odp. zák. a §§ 30, 31 konk. ř.), kdežto mimo úpadek takového samostatného ustanovení nebylo (§§ 28 a násl. konk. řádu; § 2 a násl. odpůrčího řádu). Z toho se úsudkem z opaku dovozuje, že vynecháním oněch ustanovení o úpravě odporovatelnosti právních jednání mimo úpadek nelze oněm právním jednáním mimo úpadek vůbec odporovati. (Ehrenzweig: Anf. Ordg. str. 106; Menzel: Anfechtungsrecht str. 153 a násl. a str. 158 čís. 4.) Zastanci opačného názoru (Bartsch-Pollak: Konk. O. str. 235, Lehmann: Anf. O. str. 197) popírají, že lze onen náhled dovozovati důkazem z opaku §§ 30, 31 konk. ř. a že zajištění anebo zaplacení správné pohledávky nelze odporovati dle §u 2 odp. ř. (§ 28 konk. ř.) i mimo úpadek, poněvadž § 2 odp. ř. mluví o všech právních jednáních, jeden odpůrčí důvod nevylučuje druhého a poněvadž § 486 č. 2 tr. zák. (čl. X uvoz. zák. ke konk. ř.) za trestné prohlašuje zaplacení dluhu neb zřízení zástavy, spojené s poškozením ostatních věřitelů. Správnějším jest náhled druhý, neboť odporovatelnost v úpadku je založena a) na úmyslu, zkrátiti věřitele (§ 28 konk. ř.), b) na zašantročení majetku (§ 29 konk. ř.) a c) na úmyslu, poskytnouti zvláštní výhodu některému z věřitelů po neschopnosti dlužníka k placení (§§ 30, 31 konk. ř.), nebo-li jak pamětní spis k §u 30 konk. ř. uvádí, na porušení zásady stejného nakládání s věřiteli. Odpůrčí řád (mimo úpadek) uznává ale jen prvé dvě zásady (§§ 2, 3 odp. ř.), nikoliv však zásady třetí (stejně nakládání s věřiteli), která platí pouze v řízení úpadkovém a jemu obdobném řízení vyrovnávacím. (§§ 50, 150 odstavec druhý, 153 čís. 3 konk. ř., §§ 46 čís. 3, 47, 50 čís. 3 vyr. ř.). Mimo úpadek

platí však zásada přednosti, jak lze se s ní setkat v celé řadě předpisů jiných (§ 453 obč. zák., 29 konk. ř., §§ 88, 103 odstavec první, 125, 135, 216 odstavec čtvrtý, 286 odstavec třetí ex. ř. atd.). Poněvadž porušení této zásady jest možno jen v úpadku, musilo ono ustanovení býti zvlášť zařazeno mezi odporovatelná právní jednání jen v úpadku. To jest důvodem, proč obsah ustanovení §§ 30 a 31 konk. ř. byl pojat pouze do konk. řádu, nebylo však úmyslem zákonodárcovým, vyloučiti za každých okolností odporovatelnost oněch právních jednání mimo úpadek. Nelze proto upřít, že i zajištění pravé pohledávky lze s úspěchem odporovati i mimo úpadek, jsou-li prokázány podmínky odpůřčího řádu.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu první stolice, by o ní dále jednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Pojednati jest předem o dovolacím důvodu nesprávného právního posouzení věci, pokud žalobce tento důvod uplatňuje. Předese latí nutno vzhledem k vývodům dovolací odpovědi, že dovolací soud souhlasí s názorem odvolacího soudu, že za zákonných podmínek i mimo úpadek lze odporovati zajištění pravé pohledávky a to z důvodů odvolacím soudem uvedených. Z vývodů dovolání jest patrné, že žalobce spatřuje důvod nesprávného právního posouzení věci v tom, že odvolací soud »žádá pro odporovatelnost podle §u 2 čís. 3 odp. ř. dalekosáhlý důkaz úmyslu dlužnice, zkrátiti věřitele,« ač zákon odporovatelnost vůči blízkým příbuzným dlužníkovým (§ 4 odp. ř.) podstatně ulehčuje a vyslovuje domněnku, že příbuzný znal fraudulosní úmysl dlužníkův. Dovolání jest v právu. Odpůřčí žaloba, podaná dne 10. července 1923, tedy do dvou let po zřízení zástavy, opírá se o důvod §u 2 čís. 3 odp. ř. ze dne 10. prosince 1914, čís. 337 ř. zák., při kterém stačí, dokáže-li žalující věřitel, že dlužník v posledních dvou letech předsevzal právní jednání, které bylo objektivně způsobilé věřitele zkrátiti, že jím žalobce v době podání žaloby jest zkrácen a že druhý účastník dlužníkovy právního jednání jest jeho blízkým příslušníkem (§ 4 odp. ř.). Jiného důkazu zákon na žalobci nežádá a jest naopak věci žalovaného, by namítal a dokázal, buď že dlužnice fraudulosního úmyslu v době právního jednání neměla, nebo — měla-li jej — že mu tento úmysl ani znám nebyl, ani při náležité opatrnosti znám býti nemusil. Není ani třeba, by dlužníkův úmysl přímo směřoval ke zkrácení věřitelů a by to bylo jediným cílem dlužníkovým, nýbrž stačí, že dlužník měl nebo musil míti vědomí, že právním jednáním věřitele zkracuje. Také není třeba, by fraudulosní úmysl dlužníkův vztahoval se právě na odporujícího věřitele, nýbrž stačí, vztahuje-li se vůbec na věřitele, ať určité nebo neurčité, přítomné nebo budoucí, na všechny nebo jen některé. Proto jest lhostejno, zda pohledávka odporujícího věřitele v době zkracujícího právního jednání dlužníkovy již zde byla, či teprve později vznikla, jak jest tomu v tomto případě (§ 8 odp. ř.). Odvolací soud tedy nesprávně vyložil předpis §u 2 čís. 3 odp. ř., jenž jest předpisem hmotného práva, uloživ žalobci břemeno průvodní o fraudulosním úmyslu dlužnice, uváděje v důvodech napadeného rozsudku, že není dokázán úmysl dlužnice zkrátiti věřitele; že

důkaz o úmyslu, zkrátiti věřitele, musí býti daleko přesnější, že žalující strana nedokázala až snad na vědomí dlužnice, že zkrátí věřitele, ničeho více. Žalující strana nemusila v tomto ohledu nic dokazovati, protože zákon fraudulosní úmysl mezi blízkými příbuznými předpokládá a protože jest věcí žalovaného, by dokázal opak. Nedokáže-li, jde to na jeho vrub.

Čís. 4162.

Konto W.

Třebas v obchodních podmínkách komisionáře bylo stanoveno, že jest vůči svým komitentům, ať byl příkaz proveden v jakékoliv formě, komisionářem, jest ho přece považovati za přímého smluvníka, prohlásil-li, že koupil cenné papíry od komitenta.

Stanovily-li obchodní podmínky komisionářovy, že účetní uzávěrky jest pokládati za schváleny a správný, takže další reklamace nejsou možny, když komitent neučinil proti nim námitek do určené lhůty, platí lhůta ta i proti komisionáři, takže, neopraví-li účtu do lhůty, pokládá jej za správný.

Po prohlášení, že vstupuje v obchod, má komisionář právní postavení jak komisionáře tak prodatele (kupitele); pokud pak obojí ustanovení nelze přivésti v soulad, platí ustanovení o kupu.

Mlčení komitentovo ku sdělení komisionáře, že převedl výtěžek na konto W., nelze po případě pokládati za souhlas jeho s převodem.

(Rozh. ze dne 23. září 1924, R I 554/24.)

Žalovaný dal v únoru 1919 žalující bankovní společnosti příkaz ku prodeji 25 akcií státních drah. Žalobkyně příkaz provedla a oznámila dopisem ze dne 6. února 1919 straně žalované, že koupila od ní 25 akcií státních drah, dle vyúčtování činil výtěžek po srážce výloh 24.883 K 88 h, kterýžto výtěžek připsala žalobkyně žalované straně k dobru. Ku konci prvního půlletí roku 1919 zaslala žalující žalované výtah z knih, ve kterém skutečně onen výtěžek byl žalované straně připsán k dobru a to v Kč. Výtěžek pak po té žalovanému v Kč vyplatila. V prosinci 1920 obdržel žalovaný od žalující dopis ze dne 12. prosince 1920, ve kterém se mu sděluje, že výtěžek za oněch 25 akcií státních drah byl omylem zaknihován na konto Kč místo na konto W., a že tudíž žalující žalovanému na kontu Kč připisuje k tíži 24.883·89 Kč Val. 15. února 1919, oproti tomu na kontu W k dobru 24.883·89 K s val. 15. února 1919. Žalovaný na dopis nereagoval, proti změně neprotestoval, až teprve dopisem ze dne 29. prosince 1921. Žalobě, již domáhala se žalobkyně na žalovaném zaplacení 24.883 Kč 89 h vzrostlých na 33.295 Kč, procesní soud první stolice vyhověl, odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvnímu soudu, by, vyčkaje pravomoci, ve věci dále jednal a znovu rozhodl.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a uložil odvolacímu soudu, by nehledě k svému odchýlnému právnímu názoru vyřídil odvolání.